

Ökad upptäckt av våld

Användarstöd för leverantörer

Omfattning

Användarstödet beskriver hur du som leverantör som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen kan stödja en arbetssökande som har eller har haft erfarenhet av våld. Det gäller både de som är utsatta för våld och de som är förövare. Med våld avses här våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuellt våld oavsett relationen mellan brottsoffret och förövaren.

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund och syfte	4
1.2	Utbildning för dig som leverantör	5
2	Våld	6
2.1	Definition av våld och utsatthet i nära relationer	6
2.2	Hedersrelaterat våld och förtryck	7
2.3	Våldsutsatthet och särskild sårbarhet	7
2.4	Indikationer på våldsutsatthet och våldsutövande.....	7
2.4.1	Våldsutsatthet	8
2.4.2	Våldsutövande.....	9
3	Stöd till arbetssökande som är våldsutsatt eller våldsutövande	10
3.1	Att samtala om våld	11
3.1.1	Samtalsfrågor för att upptäcka våldsutsatta	11
3.1.2	Samtala med våldsutövare	12
3.2	Hänvisning till stödinsatser	12
3.2.1	Kvinnofridslinjen	13
3.2.2	Stöd riktat till ungdomar.....	13
3.2.3	Våldsutsatta personer som har husdjur	13
3.2.4	Stöd till våldsutövare	14
3.3	Informera Arbetsförmedlingen om våld.....	14
3.3.1	Hur ska Arbetsförmedlingen informeras?	14
4	Anmälan till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa	15
4.1	Ansvar för barn som far illa	16
4.2	Så görs en orosanmälan till socialnämnden	16
4.3	Vad händer efter att en orosanmälan till socialtjänsten gjorts?	16
5	Säkerhet	17
5.1	Råd angående digital säkerhet och våld	18
5.2	Ombud och tolk vid möten	18
5.3	Arbetsmiljö inom verksamheten	18
6	Rättsprocess	19
6.1	Lagstiftning om våldsutsatthet	19
6.2	Socialstyrelsens granskning.....	20
	Bilaga 1: Flödesschema/checklista för ökad upptäckt av våld	21
	Bilaga 2: Ändringshistorik	22

1 Inledning

Människor som utsätts för våldsbrott kan drabbas av allvarlig ohälsa som kan leda till förlust av arbete och inkomst. I värsta fall kan våldet leda till allvarliga bestående skador och dödsfall. Tidigare upplevt eller pågående våld kan vara en dold orsak till arbetslöshet. Att leverantörer och Arbetsförmedlingen får kännedom om våld kan således innebära en förklaring till vad som påverkar den arbetssökandes arbetsförutsättningar och eventuella hinder att studera eller få och behålla ett arbete. Det ger även leverantören och Arbetsförmedlingen möjlighet att stödja den våldsutsatta med information om stödinsatser. Det är också viktigt att informera våldsutövare om stödinsatser så att de får möjlighet till stöd i att förstå konsekvenserna av våld, och ta ansvar för det, så att det kan upphöra.

1.1 Bakgrund och syfte

Syftet med detta användarstöd är att ge stöd och kunskap rörande upptäckt av våld till er leverantörer som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Det finns också information om hur ni medarbetare hos leverantörerna, som träffar arbetssökande, kan samtala om våld och hur ni ska gå tillväga om ni får kännedom om våld samt vart ni kan hänvisa vidare för stöd, skydd och rehabilitering från andra myndigheter och samhällsaktörer. Användarstödet omfattar även dem som behöver hjälp för att upphöra med sitt våldsutövande.

Jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Därtill har regeringen fattat beslut om sex jämställdhetspolitiska delmål för att uppnå detta.¹ Ett av dessa är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 slår regeringen fast att samhället aktivt och systematiskt måste verka för att öka upptäckten av våld.²

¹ Regeringskansliet. [De jämställdhetspolitiska målen.](#)

² Regeringskansliet. [Regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.](#)

Socialstyrelsen utreder regelbundet dödligt och livshotande våld mot vuxna och barn i nära relationer.³ När ärenden har analyserats för att se vilka myndighetskontakter brottsoffren har haft, har det visat sig att flera av de avlidna vuxna brottsoffren, men även förövarna, hade varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen. Därför har regeringen gett i uppdrag till bland annat Arbetsförmedlingen att verka för att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövande.⁴ Arbetsförmedlingen ska också hänvisa till socialtjänst, hälso- och sjukvård samt rättsväsende för berörda individer. Arbetsförmedlingens uppdrag innefattar också att ta fram övergripande information om våld och informera om vilken lagstiftning, skydd och stöd om finns. Bland annat har detta användarstöd tagits fram till er leverantörer som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen. Information till de arbetssökande finns på Arbetsförmedlingens externa hemsida under rubriken: Lever du med våld i en nära relation?⁵

Genom att bli bättre på att upptäcka våld och agera på signaler från våldsutsatta kan myndigheter, och de företag som arbetar på uppdrag av dessa, bidra till att förhindra dödsfall, allvarliga skador och lidande.⁶ Att vara utsatt för våld kan leda till långvarigt utanförskap från arbetsmarknaden, men med rätt stöd och insatser kan det förhindras.

1.2 Utbildning för dig som leverantör

Arbetsförmedlingen har tagit fram en webbkurs om ökad upptäckt av våld till er leverantörer som arbetar på uppdrag av Arbetsförmedlingen.⁷ Vi rekommenderar att alla medarbetare hos er som har kontakt med arbetssökande genomför kursen. I vissa tjänster är det kravställt att kursen ska genomföras.

Arbetsförmedlingen har även tagit fram en intervjuserie med experter inom ämnesområdet våld⁸ som rekommenderas. Andra utbildningar som rekommenderas om man vill fördjupa sig i ämnet är Nationellt centrum för kvinnofrids *Webbkurs om våld*⁹, samt webbkursen om *Heder* från Länsstyrelsen och Origo.¹⁰

³ [Lag \(2007:606\) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.](#)

⁴ Regeringskansliet. [Uppdrag att planera för utökad samverkan i frågor om förbättrad upptäckt av våld i nära relationer. S2018/03696/JÅM.](#)

⁵ Arbetsförmedlingen. [Lever du med våld i en nära relation?](#)

⁶ Socialstyrelsen. [Utredningar av vissa skador och dödsfall.](#)

⁷ Arbetsförmedlingens utbildningsmaterial. [Våld i nära relationer.](#)

⁸ Arbetsförmedlingens intervjuserie. [Ökad upptäckt av våld.](#)

⁹ Nationellt centrum för kvinnofrid. [Introduktionskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.](#)

¹⁰ Länsstyrelsen och Origo. [Webbkurs Heder.](#)

2 Våld

Våld förekommer i alla olika familjekonstellationer och både män och kvinnor uppger i undersökningar att de är utsatta för våld i nära relationer och både män och kvinnor är förövare.¹¹ Även om utsattheten för våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, är det vanligare att kvinnor utsätts för grövre våld som leder till behov av olika stöd och behandlingsinsatser, och då framför allt hälso- och sjukvård, skyddat boende och skyddade personuppgifter. Män är överrepresenterade som dömda våldsutövande.¹²

2.1 Definition av våld och utsatthet i nära relationer

Enligt Socialstyrelsens definition är våld och utsatthet i nära relationer ett mönster av handlingar som kan vara allt ifrån subtila handlingar till grova brott. Mer konkret är det allt ifrån att bli förlöjligad till att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot och dödligt våld. Det är ofta kombinationer av fysiskt, sexuellt och psykiskt våld.

Fysiskt våld – Kan vara knuffar, att bli fasthållen, dragen i håret, slagen eller sparkad.

Sexuellt våld – Våldtäkt eller andra påtvingade sexuella handlingar, alternativt sexuella handlingar som den utsatte inte vågar säga nej till räknas till sexuellt våld.

Psykiskt våld – Direkta eller indirekta hot eller förlöjligande. Även våld eller hot om våld mot husdjur kan räknas till den psykiska utsattheten.

Social utsatthet – Frihetsinskränkningar som isolering genom att bli hindrad från att träffa släkt och vänner eller att delta i sociala aktiviteter.

Materiellt/ekonomisk utsatthet och försummelse – Personliga tillhörigheter slås sönder eller förstörs avsiktligt. Kan även innebära att en part i en nära relation förmås skriva under papper som får negativa konsekvenser för densamme. Människor som är beroende av andra personer för vård och omsorg i vardagen kan även utsättas för vanvård eller försummelse, som undanhållande av medicin eller att inte få tillräckligt näringsriktig kost.¹³

¹¹ BRÅ. [Nationella trygghetsundersökningen](#).

¹² BRÅ. [Statistik om våld i nära relationer](#).

¹³ Socialstyrelsen. [Definition av våld i nära relationer](#).

2.2 Hedersrelaterat våld och förtryck

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket kännetecknas bland annat av att det oftast är kollektivt utövat eller sanktionerat. Kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet är central och valet av partner är inte individens eget val, utan en angelägenhet för familjen eller kollektivet. Våldet och förtrycket drabbar såväl flickor och kvinnor som pojkar och män, och både män och kvinnor kan vara förövare. Ibland är en och samma person både utsatt och förövare. Detta gäller inte minst pojkar och unga män. Särskilt utsatta grupper i en hederskontext är hbtqi-personer¹⁴ samt de med olika intellektuella funktionsnedsättningar.

Hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig olika uttryck. Det kan exempelvis vara att familjen inte vill att kvinnan ska delta på aktiviteter hos Arbetsförmedlingen, kommunen eller en leverantör. Det kan vara så att kvinnan inte själv får välja vilken utbildning hon ska ha eller vilket jobb hon ska söka. Det kan finnas förbud mot att skaffa körkort, cykla, flytta till annan ort, bo ensam och att umgås med okända män. Det kan också röra sig om pojkar som måste bevaka sina systrar varje dag, eller ungdomar som inte får ha kärleksrelationer. Vidare kan det handla om unga personer som tvingas att gifta sig mot sin egen vilja med någon som familjen eller släkten valt ut. Även könsstympning av flickor räknas till hedersrelaterat våld och förtryck. De som bryter mot familjens normer och värderingar riskerar att bli bestraffade och i värsta fall mördade. De kan bli utfrysta, hotade, misshandlade och i vissa fall måste de helt och hållet bryta med familjen. För mer fördjupad kunskap besök hedersfortryck.se som drivs av Länsstyrelsen i Östergötland.¹⁵

2.3 Våldsutsatthet och särskild sårbarhet

Risken att utsättas för våld är inte isolerat till vissa grupper. Men en del grupper kan vara särskilt sårbara som en följd av diskriminering och marginalisering. Detta rör exempelvis hbtqi-personer, äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning och/eller missbruksproblem, kvinnor med utländsk bakgrund, människor utan permanent uppehållstillstånd och de som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck. För mer kunskap, läs vidare på Socialstyrelsens hemsida.¹⁶

2.4 Indikationer på våldsutsatthet och våldsutövande

Våldsutsatta berättar mycket sällan spontant att de har utsatts för våld och våldsutövare berättar sällan att de utsätter sin partner eller annan närstående för våld. Det är därför viktigt att vara lyhörd på signaler om våld och kunna samtala om våld samt hänvisa den arbetssökande vidare så att hen vid behov kan få skydd och rätt stöd.

¹⁴ RFSL. [Hbtqi, ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner.](#)

¹⁵ [Hedersförtryck.se](http://hedersfortryck.se)

¹⁶ Socialstyrelsen. [Kompetensstöd om våld i nära relationer.](#)

2.4.1 Våldsutsatthet

Det kan vara svårt att upptäcka våldsutsatthet därför att många aldrig går till ett möte med synliga skador och berättar inte heller om sin pågående våldsutsatthet på grund av rädsla eller känslor av skam. Personer med tidigare erfarenheter av våld tänker sällan på att dessa upplevelser kan påverka deras hälsa långt senare. För att upptäcka våld i nära relationer finns det tecken att vara uppmärksam på i mötet med arbetssökande.

Tecken kan vara:

- fysiska skador som blåmärken
- strypmärken
- frakturer
- stickmärken, skärsår, brännskador
- bortslitet hår
- hög frånvaro
- återkommande ställer in möten med kort varsel
- när det är oklart varför den arbetssökande inte kommer vidare i sin process till att hitta ett arbete
- att den arbetssökande alltid har med sin partner på möten och verkar ha en begränsad frihet i sin relation.

Våldsutsatta personer som sökt hjälp inom hälso- och sjukvården har ofta symtom från mag-tarmkanalen, långvariga smärttillstånd, psykosomatiska symtom, hjärt- och kärlsjukdomar samt symtom på psykisk ohälsa.¹⁷ Den våldsutsatta har ofta ångest och löper en ökad risk för depression och riskbruk av alkohol och läkemedel. Det finns även en ökad risk för självskadebeteende och posttraumatiskt stressyndrom (PTSD).¹⁸ Det i sin tur kan ge kognitiva problem, som minnesstörningar, inlärningssvårigheter och koncentrationsproblem.

I Socialstyrelsens dödsfallsutredningar under åren 2016–2017 var nästan hälften av de avlidna brottsoffren i yrkesverksam ålder och 25 procent var inskrivna på Arbetsförmedlingen. Drygt hälften hade problem med psykisk ohälsa som ångest, oro eller depression. En tredjedel hade problem med alkohol, narkotika eller spelberoende. Drygt hälften hade långvarig fysisk ohälsa, främst smärta i rygg och axlar. De som hade varit inskrivna som arbetssökande hade haft tät kontakt med sin handläggare på Arbetsförmedlingen under minst ett år.¹⁹

¹⁷ Att ha varit utsatt för våld ökar risken för ohälsa senare i livet. Kunskap om våldets förekomst och konsekvenser behövs i hela vården – anamnesen bör innefatta fråga om våld. Anna Berglund och Gun Heimer från Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet. Läkartidningen.

¹⁸ Våld och hälsa – En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. Uppsala: Nationella kunskapscentrum för kvinnofrid. Uppsala universitet; 2014. NCK-rapport 2014:1

¹⁹ Socialstyrelsen. Utredningar av vissa skador och dödsfall.

2.4.2 Våldsutövande

Insikten om att man har ett våldsamt beteende kan vara lågt och så även motivationen att upphöra med ett våldsamt beteende.

Varningssignaler för att någon kan vara våldsutövare är bland annat att hen:

- ägnar mycket av sin tid att kontrollera sin partner genom att exempelvis ringa och skicka sms
- ofta skjutsar sin partner
- ofta klagar på sin partner och är nedvärderande mot denne
- är överdrivet svartsjuk och har behov av att styra sin partners beteende
- alltid följer med sin partner på möten, försöker ta över mötet och inte låter partnern komma till tals.

3 Stöd till arbetssökande som är våldsutsatt eller våldsutövande

Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp är komplext, utan enkla lösningar. Uppdraget är att öka upptäckten av våld, inte att lösa situationen. Det räcker att sätta igång en process. Alla samhällsaktörer behöver samverka på bred front för att lösa detta omfattande folkhälsoproblem. Det är viktigt att se att olika samhällsinstanser har olika ansvar och olika möjligheter. Som exempel har hälso- och sjukvården ansvar för att erbjuda vård samt dokumentera skador, socialtjänsten har ansvar för att ge skydd och stöd och Polismyndigheten har ansvar att utreda brott och Åklagarmyndigheten att lagföra brott. Kriminalvården verkställer domar om den dömda frihetsberövas eller avtjänar sitt straff inom frivården.

Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden, läs mer om detta i kap. 4. När det gäller vuxna personer som kan behöva stöd och hjälp finns det inte någon motsvarande uppmaning till allmänheten. En anmälan som görs av en privatperson eller organisation får dock inte avfärdas av socialnämnden. Ofta är det någon som vill uppmärksamma nämnden på att den enskilde behöver hjälp, men inte själv har förmåga att ansöka om nämndens insatser eller kontakta sjukvården för att få vård.

Det ingår i socialtjänstens uppdrag att informera personer som kontaktar dem, om det stöd och skydd som finns att erbjuda. Om personen önskar stöd och hjälp ska en utredning inledas. Utredning och erbjudande av insatser till vuxna personer enligt socialtjänstlagen (SoL) bygger på frivillighet, om personen inte har minderåriga barn. Socialtjänsten får inte inleda någon utredning om inte personen själv ansöker om stöd. Undantaget är om hen befinner sig i en situation som kan föranleda åtgärder enligt lagen om vård av missbrukare (LVM) och i vissa fall lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).²⁰

Om det framkommer att arbetssökande är eller har varit våldsutsatt behöver du som leverantör sätta sig in i vilken fas den arbetssökande befinner sig. Är det akut pågående våld,

²⁰ Socialstyrelsen. [Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten](#).

befinner sig personen i en uppbrottsprocess, har personen problem med fortsatt utsatthet av våld trots en avslutad relation eller är det obearbetade trauman som orsakar problem för den arbetssökande? Det är avgörande för hur man ska agera. Läs om hänvisning till stödinsatser under kap. 3.2.

3.1 Att samtala om våld

Att samtala om våld kan vara lämpligt i samband med att frågor ställs om hälsotillstånd, familjesituation eller ekonomi. Ytterst är det upp till medarbetaren hos leverantören att bedöma när och på vilket sätt samtalen ska ske. Det är viktigt att ha enskilda samtal med den arbetssökande för att undvika att en partner tar över samtalet eller försöker kontrollera vad som sägs under mötet.

Första gången man ställer personliga frågor om exempelvis familjesituationen så kanske man inte får ett ärligt svar dels för att den arbetssökande kanske blir överraskad av frågorna, dels för att det kan ta tid att bygga ett förtroende. Det kan därför vara värdefullt att fortsätta att samtala om dessa frågor i olika sammanhang när det passar.

Du som leverantör ska inte ställa känsliga frågor om exempelvis våld via telefon, eftersom det inte är möjligt att veta vem som befinner sig i rummet tillsammans med den arbetssökande eller om samtalet kan överhöras. Det kan vara möjligt att ställa frågor om våld via videomöten, men då är det viktigt att ställa kontrollfrågor för att säkerställa att den arbetssökande befinner sig i en trygg miljö. Exempelvis kan man be den arbetssökande att använda headset vid samtalet och fråga om personen är ensam i rummet vid samtalet för att minska risken för överhörning. Medarbetaren kan också be den arbetssökande att endast svara ja och nej på frågorna som ställs.

Nedan följer några exempel på inledande frågor som kan öppna upp till samtal och ge den arbetssökande chansen att berätta om sin livssituation och eventuella utsatthet för någon form av våld eller utövande av våld. Det kan räcka med att ställa en av dessa frågor för att öppna upp samtalet. Vid behov av tolk se kap. 5.2.

3.1.1 Samtalsfrågor för att upptäcka våldsutsatta

- ”Att vara utan arbete kan vara jobbigt och då är det viktigt att få stöd hemifrån. Hur är det för dig?”
- ”Jag har märkt att du ofta har bråttom hem eller svårt att komma hit. Hur har du det hemma? Är det någon hemma som inte vill att du ska vara hemifrån eller försöker kontrollera dig på något sätt? Är du rädd för någon i din närhet?”
- ”För att arbetsträningen ska vara en hjälp och ett steg mot arbete, så behöver vi prata om vilka tider som är lämpliga att lägga den på. Det behöver vara en balans mellan ansträngning och återhämtning. Har du möjlighet att vara på arbetsträningsplatsen mellan klockan X och Y varje dag? Finns det någon i din omgivning som skulle hindra dig att vara på arbetsträningen eller som anser att du måste göra annat på den tiden?”

Om den arbetssökande berättar om en nuvarande eller en tidigare våldsutsatthet kan du exempelvis svara ”Om man lever eller har levt i en relation där hot, kränkning, våld av något slag förekommer har man rätt till hjälp och stöd. Det är ett brott att hota, kränka och psykiskt eller fysiskt misshandla sin partner, sambo eller barn. Det är alltid den som utsätter någon annan för kränkande behandling och våld som bär ansvaret för sina handlingar.”

3.1.2 Samtala med våldsutövare

Det finns begränsat med forskning rörande våldsutövande. Detta gör det svårt att befästa rutiner för hur man ska bemöta kunder där man misstänker detta.

Om en arbetssökande berättar att hen utsätter eller har utsatt någon för övergrepp eller våld kan man exempelvis svara ” Du är inte ensam om att ha de här problemen, det går att ändra ett våldsamt beteende och det finns hjälp och stöd att få för att göra det. Vill du få hjälp att komma till någon och prata om detta?”

För information om hänvisning till stödinsatser se nedan under kap. 3.2.

3.2 Hänvisning till stödinsatser

Om den arbetssökande berättar om våldsutsatthet, fråga om personen känner sig säker att gå hem. Det är även viktigt att fråga om personen har hemmavarande barn som också kan vara i behov av stöd och skydd. Fråga även om det finns husdjur eller något annat som gör det extra svårt att bryta relationen och lämna hemmet.

Vid akuta situationer är det polisen som behöver kontaktas på 112. Exempel på akut situation där det är fara för en persons liv kan vara en person som kommer till en leverantör med synliga våldsskador och ber om hjälp för att partnern som väntar i väntrummet har skadat och/eller dödshotat hen och kanske även eventuella barn.

Om situationen inte är akut, ge information om var hen kan få stöd och behandling. Säkerställ att det finns aktuell och lokal information om vart våldsutsatta personer kan få stöd och hjälp. Kontakta Länsstyrelsen för aktuell information. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden särskilt beakta att kvinnor och barn som varit eller är utsatta för våld och övergrepp ska få det stöd och hjälp som de behöver.²¹ Många kommuner erbjuder särskilda specialiserade stödteam som jobbar med våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Om den arbetssökande inte vill ha hjälp i nuläget är det ändå bra att informera om att det är viktigt att söka vård för att behandla eventuella skador, men även att dokumentera fysiska och psykiska skador hos en läkare om hen vill göra en polisanmälan i framtiden. Hänvisa till Polisens hemsida om hur man kan säkra bevis inför en eventuell rättsprocess.²²

Om den arbetssökande vill ha information om rättprocessen kan de hänvisas vidare till Brottsoffermyndighetens hemsida, där de kan få information på flera olika språk.²³

²¹ [5 kap 11 § socialtjänstlag \(2001:453\)](#)

²² Polisen. [Brott i nära relation.](#)

²³ Brottsoffermyndigheten. [Utsatt för brott.](#)

Om den arbetssökande inte vill kontakta socialtjänsten eller polisen kan de få tips om den lokala tjej- eller kvinnojouren, brottsofferjouren eller RFSLs stödmottagning. Det går att söka på webben efter jourer, en sammanställning finns exempelvis på hemsidan Women Against Violence Europe (WAVE).²⁴ Du kan också tipsa om Arbetsförmedlingens webbplats där det finns kontaktuppgifter till olika stödinstitutioner.²⁵

3.2.1 Kvinnofridslinjen

Alla våldsutsatta kan ringa till *Kvinnofridslinjen*, som har telefonnummer 020-50 50 50. Det är en statlig nationell stödtelefon med experter gällande våld i nära relationer. Även yrkesverksamma och anhöriga kan ringa *Kvinnofridslinjen* för rådgivning. Informera arbetssökande att de kan ringa anonymt, dygnet runt och att det inte syns på telefonräkningen om man ringt till *Kvinnofridslinjen*, men att de kan behöva ta bort telefonnumret i telefonens samtalslista. *Kvinnofridslinjen* har tillgång till tolk, ofta inom fem minuter och de erbjuder även stöd via tjänsten Texttelefoni. Beställ gärna gratis informationsmaterial på olika språk som kan sättas upp i verksamhetslokalerna.²⁶

3.2.2 Stöd riktat till ungdomar

Det finns särskilt riktad information och stöd till ungdomar. UMO är en webbplats för alla som är mellan 13 och 25 år. På UMO.se finns det bland annat information om jämställdhet, rättigheter, kroppen, sex, relationer, psykisk hälsa, alkohol och droger, självkänsla och våld och kränkningar. Där finns kontaktuppgifter till Sveriges ungdomsmottagningar. Youmo.se är en del av UMO och riktar sig till nyanlända ungdomar, där finns information på flera olika språk.²⁷

Ungarelationer.se är en nationell stöd- och kunskapsplattform för att motverka våld i ungas partnerrelationer. Hit kan unga mellan 15–20 år vända sig oavsett om de blir utsatta för våld, är den som utsätter någon annan eller är kompis till våldsutsatt och/eller utövare.²⁸

Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk (BOUJT) riktar sig till döva och hörselskadade barn och ungdomar i åldrarna 7–21 i Sverige. De erbjuder bland annat stödsamtal med döva och hörselskadade samt information om kroppen, relationer, kränkningar och rättigheter.²⁹

3.2.3 Våldsutsatta personer som har husdjur

Om en person behöver söka skydd på skyddat boende är det väldigt begränsat med platser om man vill ta med sig sitt husdjur. Något som gör att många väljer att stanna kvar i våldsamma relationer är rädsla för att djuret ska råka illa ut om det lämnas kvar. Föreningen Veterinär Omtanke Om Våldsutsatta (VOOV) förmedlar därför tillfälliga jourhem för djuren under tiden ägaren är på skyddat boende. Läs mer på VOOV:s hemsida.³⁰

²⁴ Women Against Violence Europe. [Find help.](#)

²⁵ Arbetsförmedlingen. [Lever du med våld i en nära relation?](#)

²⁶ Nationellt Centrum för Kvinnofrid. [Kvinnofridslinjen.](#)

²⁷ UMO. [Våld & kränkningar.](#)

²⁸ [Ungarelationer.se](#)

²⁹ [BOUJT, Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk.](#)

³⁰ Voovs riksförbund. [Ingen ska behöva leva med våld varken människa eller djur.](#)

3.2.4 Stöd till våldsutövare

Om en arbetssökande berättar att hen utsätter eller har utsatt någon för övergrepp eller våld ska de hänvisas vidare till kommunens socialtjänst eller mansmottagning (när våldsutövaren är en man). Du kan även hänvisa dem till nationella stödtelefonlinjen för våldsutövare som heter Välj att sluta, numret är 020-555 666. Telefonlinjen är för de som vill få hjälp att förändra ett kontrollerande eller våldsamt beteende.³¹

Det är viktigt att lyfta att det går att ändra ett våldsamt beteende och att det finns hjälp och stöd att få för att göra det. Mansmottagningar finns samlade under riksorganisationen Rikskriscentrum.³²

3.3 Informera Arbetsförmedlingen om våld

Vid kartläggningen av personens förutsättningar för arbete eller studier behöver det klargöras om det finns hinder i jobbsökandet som behöver beaktas. Om det under tiden som en arbetssökande är anvisad till insats hos er framkommer att den arbetssökande är eller har varit våldsutsatt eller våldsutövande är det viktigt att du som leverantör informerar Arbetsförmedlingen om det är av betydelse för den arbetssökandes ärende. Det är således endast nödvändig information för utförandet av Arbetsförmedlingens uppdrag som ska delges Arbetsförmedlingen.

Du som leverantör har en skyldighet att dokumentera närvaro och frånvaro samt informera Arbetsförmedlingen om den arbetssökande inte kan ta till sig insatsen. Om det finns begränsningar för den arbetssökande att delta behöver detta och orsaken återrapporteras till Arbetsförmedlingen så att sanktioner eventuellt kan förhindras och insatser anpassas utifrån de faktiska förutsättningarna. De personliga förutsättningarna kan påverka vad som kommer att anses vara ett lämpligt arbete. Arbetsförmedlingen måste ta skälig hänsyn till den sökandes förutsättningar för arbetet och andra personliga förhållanden.³³

3.3.1 Hur ska Arbetsförmedlingen informeras?

Den arbetssökande ska först och främst vara sin egen informationsbärare, men erfarenhet av våld kan vara svårt att tala om. Om du som leverantör behöver delge Arbetsförmedlingen information om känsliga uppgifter ska detta göras via ett fysiskt möte eller via telefon. Känslig information får inte skickas via e-post eller brevledes. Känslig information ska inte heller skickas via en informativ rapport.

Kontakta Arbetsförmedlingens lokala kontaktperson för den aktuella tjänsten om det uppstår frågor om hur hantering av ärendet ska ske på bästa sätt.

³¹ Länsstyrelsen i Stockholm. [Välj att sluta](#).

³² [Rikskriscentrum](#).

³³ [44 § Lag \(1997:238\) om arbetslöshetsförsäkring](#)

4 Anmälan till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa

I FN:s barnkonvention används ordet barn i betydelsen en människa som inte fyllt 18 år.³⁴ Myndighetsåldern, som är 18 år, regleras i svensk lag i Föräldrabalken.³⁵ Definitionen av unga enligt Lagen med särskilda bestämmelse om vård av unga, är de som fyllt 18 år men inte 20 år.³⁶

Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till liv, överlevnad och utveckling.³⁷ Varje barn har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, övergrepp, vanvård, utnyttjande och försumlig behandling.³⁸ Barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.³⁹ Barn kan fara illa i många olika situationer. Det kan exempelvis handla om fysiskt eller psykiskt våld, hot, sexuella övergrepp eller andra kränkningar i hemmet eller av andra närstående.

I socialtjänstlagen står det att alla som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla det till socialnämnden. Leverantörer *bör* således anmäla till socialtjänsten om det framkommer att ett barn i den arbetsökandes närhet far illa, men anmälningsplikt föreligger ej. Samma sak gäller för de unga under 18 år som är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Anmälningsplikt gäller inte, men om man misstänker att barnet far illa bör man anmäla detta till socialtjänsten.⁴⁰ Personal som utför hälso- och sjukvård har dock anmälningsplikt och ska göra anmälan genast.⁴¹

Genom att anmäla oro för ett barn uppmärksammas socialtjänsten på situationen. Det är därefter deras uppgift att utreda barnets situation och vidta eventuella åtgärder.

Nedan beskrivs bland annat hur en orosanmälan till socialtjänsten görs. För ytterligare information läs vidare på Socialstyrelsens hemsida.⁴²

³⁴ [Artikel 1 Barnkonventionen.](#)

³⁵ [9 kap föräldrabalk \(1949:381\)](#)

³⁶ 1 § tredje stycket och 21 § LVU. [Lag \(1990:52\) med särskilda bestämmelser om vård av unga.](#)

³⁷ [Artikel 6 Barnkonventionen.](#)

³⁸ Regeringskansliet, [Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige \(prop.2009/10:232\)](#)

³⁹ [6 kap 1 § Föräldrabalk \(1949:381\)](#)

⁴⁰ [14 kap 1 c § Socialtjänstlagen \(2001:453\)](#)

⁴¹ [14 kap 1 § Socialtjänstlagen \(2001:453\)](#)

⁴² Socialstyrelsen. [Anmälan till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa.](#)

4.1 Ansvar för barn som far illa

När det framkommer att en arbetssökande är våldsutsatt är det viktigt att även ställa frågor om hen har barn som kan ha bevittnat våld, varit utsatt för våld eller riskerar att utsättas för våld. När man anmäler oro för ett barn innefattar det ingen skyldighet att berätta för den som man anmäler oro för eller dennes föräldrar att man har gjort det. Det är socialtjänsten som ansvarar för att informera den som berörs att en utredning har inletts.

4.2 Så görs en orosanmälan till socialnämnden

Anmälan ska göras skyndsamt till socialtjänsten i den kommun där barnet bor. Om det är oklart var barnet är folkbokförd kan kontakt tas med socialtjänsten där barnet vistats. Av anmälan ska barnets namn och personnummer framgå och varför anmälan görs. Om inte barnets personnummer finns tillgängligt, uppge vårdnadshavarens personnummer. Det är möjligt att anonymt konsultera socialtjänsten innan en eventuell skriftlig anmälan görs.

4.3 Vad händer efter att en orosanmälan till socialtjänsten gjorts?

När anmälan inkommit till socialtjänsten gör de först en förhandsbedömning om de ska inleda en utredning. Om anmälan behöver förtydligas kan socialtjänsten kontakta anmälaren. Socialtjänsten kan också kontakta de personer som anmälan gäller, informera om innehållet i anmälan och ge dem möjlighet att bemöta uppgifterna.

Socialtjänsten kan på grund av sekretess inte informera anmälaren om vad som händer i det enskilda fallet. Det anmälaren kan få ta del av är vem som tagit emot anmälan och om socialtjänsten har inletts en utredning.⁴³

⁴³ [14 kap. 1 b § socialtjänstlagen \(2001:453\)](#)

5 Säkerhet

Om det finns en hotbild mot den arbetssökande är det extra viktigt med säkerhetsplanering tillsammans med Arbetsförmedlingen för att åstadkomma en planering där den arbetssökande är trygg och säker under deltagande i aktuella insatser och aktiviteter som ni tillhandahåller. Det kan exempelvis vara olämpligt av säkerhetsskäl att en person vistas i ett geografiskt område om personen är förföljd eller kontrollerad av en eller flera närstående. Om det finns en hotbild kan det också finnas begränsningar i vilken typ av arbete som den arbetssökande kan söka. Arbetsplatser där man är offentligt exponerad kan exempelvis vara olämpliga i vissa fall. Det finns en risk att våldsutövare och våldsutsatt kan befinna sig/råka mötas på samma plats. Det går kanske inte helt att förutse, men ni kan vidta åtgärder för att det ska undvikas.

Förslag på åtgärdsfrågor:

1. Ta reda på mer information om den sökande. Finns det en hotbild kring personen? Någon som har kontaktförbud? Gäller både våldsutövare och våldsutsatt.
2. Hur ska denna information behandlas bland era medarbetare eftersom den kan vara känslig att dokumentera och sprida?
3. Reflektera kring situationen om tolk behövs? Vad innebär det?
4. Är det lämpligt med gruppaktiviteter? ja/nej.

Det kan vara aktuellt att undvika gruppaktiviteter om personen exempelvis lever med skyddade personuppgifter och vistelseorten inte får avslöjas. Om det är en arbetssökande som utövat våld mot en närstående är det viktigt att ta reda på mer information om det exempelvis föreligger kontaktförbud eller om personen har elektronisk övervakning och inte får vistas inom vissa geografiska områden.⁴⁴

⁴⁴ Kriminalvården. [Fotboja](#).

5.1 Råd angående digital säkerhet och våld

Kommunicera aldrig känsliga uppgifter via e-post eftersom konton lätt kan kapas. Var även försiktig med den fysiska korrespondensen om den våldsutsatta är sammanboende med den som utövar våld.

Många arbetssökande har pågående ärenden hos hälso- och sjukvården. En kontrollerande närstående kan ha tillgång till den arbetssökandens e-legitimation. Om personen söker vård kan en kontrollerande partner tvinga den våldsutsatta att visa upp sin journal på 1177.se alternativt gå in själv och läsa journalen med hjälp av den våldsutsattas e-legitimation. Det som är dokumenterat under sökordet ”våldsutsatthet i nära relationer” är skyddat för direktåtkomst via nätet. Det innebär att den som loggar in via 1177 Vårdguiden inte kan se vad som står där.⁴⁵ Men det går att komma åt övriga vårdkontakter och journalanteckningar där eventuell våldsutsatthet kan omnämnas.

Andra säkerhetsåtgärder som den arbetssökande kan behöva tänka på är att det finns spionprogram som går att installera på telefoner så att den som övervakar kan kontrollera kommunikation via telefonen. Det är också möjligt att styra telefoner så att det går att avlyssna samtal, även när telefonen inte används. Många telefoner har också inbyggda GPS funktioner som exempelvis Hitta min Iphone. Om det finns en tydlig hotbild mot den arbetssökande kan det därför vara bra att förvara telefonen utanför samtalsrummet om det ska diskuteras känsliga frågor. Arbetssökande kan hänvisas vidare till Polismyndigheten för att få mera information om personskydd vid förföljelse och hot.⁴⁶

5.2 Ombud och tolk vid möten

Om den arbetssökande tidigare har haft med sig sin partner eller släkting som ombud vid möten som betett sig olämpligt, boka in ett enskilt samtal. Om ombudet ändå kräver att vara med på mötet kan leverantören uppge att Arbetsförmedlingen vill att möten med arbetssökande ska kunna genomföras enskilt. Vid behov bokas tolk, ta hänsyn till om den arbetssökande föredrar en kvinnlig tolk och säkerställ att tolken och den arbetssökande inte känner varandra. Anhöriga ska inte tolka. Samtalsrummet behöver vara bra ljudisolerat för att undvika överhörning. Vid teckentolk behöver rummet även vara visuellt skyddat.

5.3 Arbetsmiljö inom verksamheten

Hos er och inom alla verksamheter är det viktigt att medarbetarna har en arbetsmiljö som så långt som möjligt minimerar riskerna för hot och våld. Arbetsmiljön påverkar medarbetarnas hälsa och välmående, vilket därmed också påverkar verksamhetens resultat och kvalitet. Exempelvis kan man drabbas av sekundär traumatisering när man tar del om berättelser som handlar om våld. Medarbetarna ska känna sig trygga i sitt arbete för att kunna fullfölja sina arbetsuppgifter på ett för alla parter tillfredställande sätt. Det är viktigt att det på arbetsplatsen finns ett systematiskt arbetsmiljöarbete⁴⁷ och hälsoarbete där man värnar om att skydda medarbetarna.

⁴⁵ Nationellt centrum för kvinnofrid. [Skyddade uppgifter i patientjournalen.](#)

⁴⁶ Polisen. [Skydd för hotade personer.](#)

⁴⁷ [Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete och Arbetsmiljöverkets allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete](#) (AFS 2001:1)

6 Rättsprocess

6.1 Lagstiftning om våldsutsatthet

Olika exempel på våldsbrott i Brottsbalken (BrB)⁴⁸ som kan vara aktuella i ärenden avseende våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och sexuella övergrepp är:

- Misshandel 3 kap 5 § BrB
- Mord 3 kap 1 § BrB
- Försök, förberedelse eller stämpling till mord eller dråp 3 kap 11 § BrB
- Olaga hot 4 kap 5 § BrB
- Ofredande 4 kap 7 § BrB
- Grov kvinnofridskränkning 4 kap 4 a § BrB
- Vilsedande till tvångsäktenskapsresa 4 kap 4 d § BrB
- Äktenskapstvång 4 kap 4 c § BrB
- Sexualbrott 6 kap BrB
- Människohandel 4 kap 1 a § BrB
- Hatbrott 29 kap 2 § BrB
- Lagen om förbud mot könsstympning av kvinnor⁴⁹
- Lagen om kontaktförbud⁵⁰
- Lag om barnfridsbrott 4 kap 3 § p.5 BrB

⁴⁸ [Brottsbalken \(1962:700\)](#)

⁴⁹ [Lag \(1982:316\) med förbud mot könsstympning av kvinnor](#)

⁵⁰ [Lag \(1988:688\) om kontaktförbud](#)

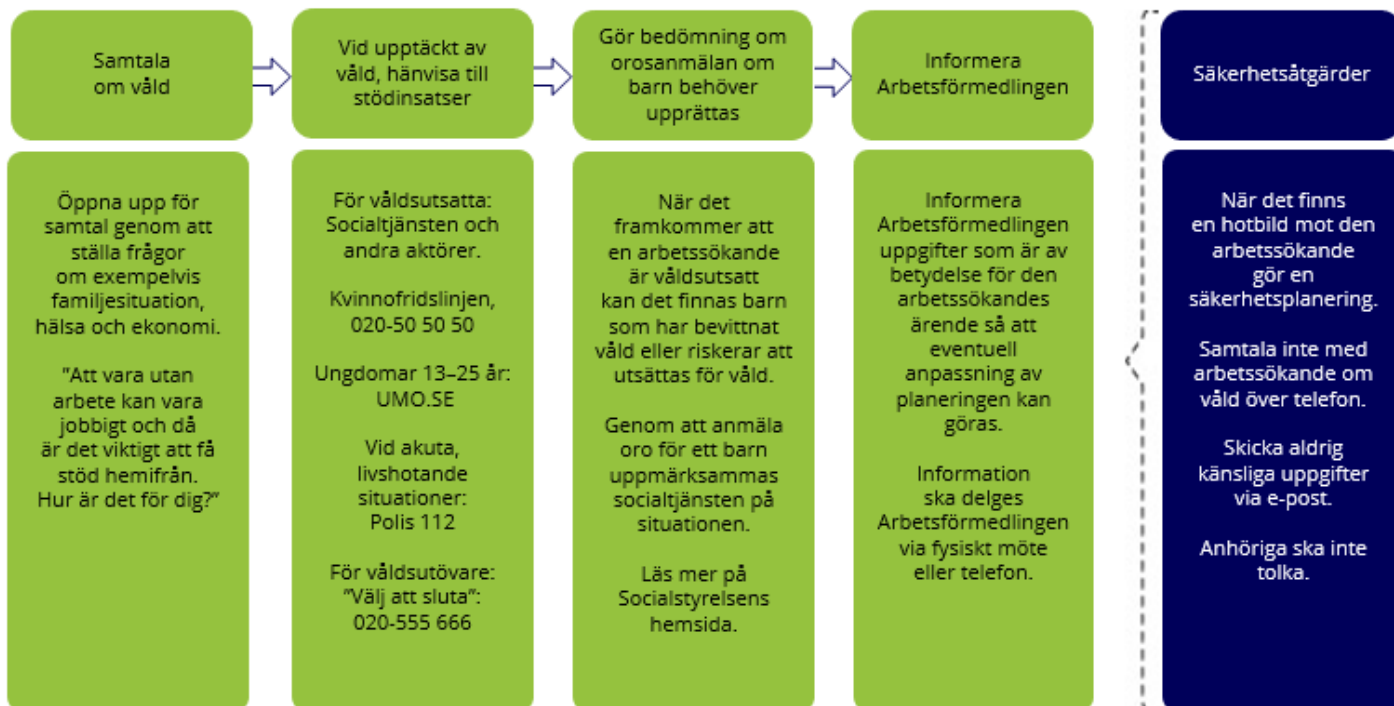
6.2 Socialstyrelsens granskning

När en vuxen person över 18 år mördas eller utsätts för försök eller stämpling till dråp av närstående kommer Socialstyrelsen att granska ärendet och begära ut information från alla myndigheter som den våldsutsatta eller våldsutövande har varit i kontakt med. Om personen var under 18 år kommer Socialstyrelsen att granska ärendet om barnet har avlidit med anledning av brottet, utsatts för grov misshandel av närstående person eller försök till förberedelse av misshandel, mord eller dråp.⁵¹

I polisens förundersökning brukar det framgå vad den brottsutsatta eller våldsutsatta har för sysselsättning. Om personen är eller varit arbetssökande skickar Socialstyrelsen en förfrågan till Arbetsförmedlingen för att ta del av den dokumentation som finns om den arbetssökande. Allt som dokumenterats om den arbetssökande kommer då att lämnas ut till Socialstyrelsen. Ärendet kommer att avidentifieras och granskas vid analysmöten hos Socialstyrelsen med övriga berörda myndigheter. Därefter sammanställs den avidentifierade informationen på en aggregerad nivå. Syftet är att myndigheterna ska finna systemfel och förbättra sina rutiner för att upptäcka och förhindra våld i nära relationer. På Arbetsförmedlingen görs även en intern tillsyn i syfte att kontrollera efterlevnaden i handläggarsöd och användarsöd.

⁵¹ [Lag \(2007:606\) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall](#)

Bilaga 1: Flödesschema/checklista för ökad upptäckt av våld

Bilaga 2: Ändringshistorik

Ver	Förändring	Datum
2.0	Mindre redaktionella ändringar och tydliggörande i kap 2.1 om att det i vissa tjänster är kravställt att leverantörer ska genomföra webbkursen Ökad upptäckt av våld.	2021-10-05
1.0	Nytt dokument	2021-06-23